

- технологічного сектору й успішного виходу на світові ринки високих технологій;
- ♦ законодавче закріплення пріоритетності високотехнологічних галузей економіки, створення прозорих умов для вітчизняних та іноземних інвестицій у нові наукоємні виробництва, зокрема через спеціалізовані державні і приватні інноваційні венчурні фонди, «бізнес-інкубатори» тощо;
- ♦ удосконалення умов розвитку технопарків, спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку з урахуванням світового досвіду функціонування подібних територій, а також оновлення законодавчої бази в цій сфері;
- ♦ кардинальні зміни в управлінні наукою й «осучаснення» системи державної під-

тримки науково-технологічних та інноваційних програм: розширення конкурсного фінансування науки, забезпечення відкритості отримання і використання бюджетних ресурсів на дослідження та розробки.

Створення і реалізація довгострокової стратегії конкурентоспроможної економіки неможливі без політичної і суспільної солідарності. Сьогодні у нас є унікальний шанс об'єднати зусилля інститутів влади з творчим потенціалом наукової спільноти для реалізації амбітної і масштабної національної мети — здійснення інноваційного прориву України. У цього проекту не може бути супротивників, адже інноваційна ідеологія, як ідеологія майбутнього, згуртує націю краще від будь-яких ідей.

В.М. ГЕЄЦЬ,
академік НАН України,
академік-секретар Відділення економіки НАН України

Ми знаємо, що новий уряд і виступ М.Я. Азарова підтвердили життєво важливе значення формування в Україні інноваційного шляху розвитку. Гадаю, немає людей, які б не погоджувалися з цією ідеологією. Разом з тим слід усвідомити, що це далеко не простий шлях, на ньому нас чекає багато перепод і проблем, хоча звернути увагу на деякі з них.

Декілька зауважень стосовно того, що відбувається в країнах, які діють за інноваційним сценарієм. Відомо, що держави, котрі успішно реалізують таку стратегію, на потреби науки витрачають до 3,5 % ВВП. Але йдеться не тільки про фінансові ресурси, а й про те, як організована ця діяльність. Це — дві характеристики, що мають виняткове значення для науки й освіти України. Передусім те, що на інноваційному шляху передові країни інтернаціоналі-

зують інноваційну діяльність, формується єдиний інноваційний і науковий простір. Друга особливість, яка нам добре відома, але нині втрачена, — науково-дослідна робота входить до корпоративної діяльності, це серйозна взаємодія науки і бізнесу, корпорацій в корпоративних утвореннях, які вертикально інтегровані.

Що в цьому контексті відбувається в Україні? Ми спостерігаємо певні ознаки інтернаціоналізації науки. Загальні дані засвідчують, що сьогодні, крім фінансування науки державою, серйозні кошти вкладає й іноземний інвестор (ця сума сягає 25–26% від усіх витрат на науку). Відомо, що коли національна наука фінансується зарубіжним інвестором на 30 і більше відсотків, то фактично економіка цієї країни не може використовувати її результати. А ми в деяких напрямках уже перейшли цю критич-

ну межу. Було б непогано, якби іноземні інвестори вкладали капітал і в інновації, однак тут їх фінансові вливання становлять усього 3–7%. Отже, є зацікавленість щодо включення науки України в єдиний науковий, технічний, інноваційний простір, але зацікавленості в розширенні інноваційної діяльності не спостерігається.

У світовій спільноті діють сотні науково-технічних альянсів і корпорацій. Складається цікава картина: українська наука значною мірою інтегрується у світовий науковий простір, і це дає вагомні результати: ми експортуємо наукових послуг на суму понад 1 мільярд, але ж імпортуємо приблизно половину. Це є підтвердженням того, що вітчизняні вчені своєю науковою функцією виконують, однак використання ресурсів для інноваційної діяльності в Україні ми не бачимо. На превеликий жаль, сьогодні мляво розв'язуються питання фінансового, податкового інструментарію, оскільки не відбувається процесу корпоратизації науки.

Кожна країна дбає про формування серйозних вертикально-інтегрованих корпоративних структур, куди входить і наука. В Україні є лише перші ознаки формування великих корпорацій, натомість більшість підприємств діє за сценарієм роздрібнення, процес приватизації їх розукрупнив. Якщо ми не здійснимо перехід до такої корпоративної економіки, яка здатна до швидких й результативних змін, інновації не реалізуються.

Ми внесли ці пропозиції до Кабінету Міністрів, і є резолюція першого віцепрем'єр-міністра України М.Я. Азарова, проте міністерства пасивні у цьому напрямі. Підкреслюю, розробка інноваційної політики — доволі непросте питання, його неможливо розв'язати протягом півріччя чи року. Ми починали 2003-го залучати вчених до розв'язання фінансових проблем, які існують навіть у сфері державних фінансів. І на це витратили понад три роки, але сьогодні

вже є взаєморозуміння і діалог. Аналіз свідчить, що 90% іноземних грантів отримують Міністерство освіти і науки та НАН України, а решта структур майже вилучена з цього процесу. Ми багато часу витрачаємо на те, щоб зінтегрувати науку й освіту, однак вони давно вже зінтегровані в різних формах діяльності. Проте цього недостатньо, є істотний розрив у тому, чого нині потребує технологічна інноваційна й освітянська діяльність, але держава не в змозі реалізувати це через систему МОН. Що роблять у цьому напрямі передові країни світу? Вони залучають не лише науково-дослідні установи, а й вищі навчальні заклади, навіть корпорації у загальноосвітніх школах до процесу добору і підготовки інноваційних кадрів. Сподіваюся, що та ідеологія, яка нині закладається у стратегію розвитку України до 2015 року, передбачатиме ці аспекти.

Багато звучало різних думок щодо території пріоритетного розвитку (ТПР). Гадаю, ми припускаємося тут помилки, оскільки йдемо шляхом надання їм пільг, а пільги штовхають до певних видів економічної діяльності, в тому числі нелегальних. Однак у жодному разі не можна зупинити цей процес, адже питома частка інвестицій навіть у 2002–2004 роках, коли було далеко не все виконано з погляду інвестиційних зобов'язань у цих зонах, була втричі вищою у машинобудуванні на ТПР, аніж загалом в економіці. Тому не слід відмовлятися від території пріоритетного розвитку, як це зробили в 2005 році, але не варто і надавати їм пільги. Держава має вкласти кошти в інфраструктуру, як це роблять Китай і багато інших країн, що здешевлює бізнес і не створює умови для зловживань. Гадаю, цей сценарій можна реалізувати, розробляючи бюджет на 2008 рік. У такий спосіб держава спровокує попит на інвестиційну продукцію, а не просто споживчий попит, який ми стимулюємо вже четвертий рік і модель якого себе вичерпала.